УДК 811.111'42
DOI https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2026.49.17

ТЕКСТУАЛЬНІ СТРАТЕГІЇ КОНСТРУЮВАННЯ СУЧАСНОГО АНГЛІЙСЬКОМОВНОГО ПСИХОЛОГІЧНОГО НАРАТИВУ

TEXTUAL STRATEGIES FOR CONSTRUCTING CONTEMPORARY ENGLISH PSYCHOLOGICAL NARRATIVE

Куліш В.С.,
orcid.org/0000-0002-8283-7431
кандидат філологічних наук, доцент,
докторант кафедри теорії і практики перекладу з англійської мови
Київського національного лінгвістичного університету,
старший викладач кафедри германської філології
Сумського державного університету

У статті досліджено текстуальні стратегії конструювання сучасного англійськомовного психологічного наративу як текстуально організованої моделі репрезентації, інтерпретації та переосмислення психологічного досвіду. Теоретико-методологічне підґрунтя дослідження становлять положення когнітивної, постклассичної та лінгвістичної наратології, відповідно до яких наратив розглядається не лише як спосіб організації подій, а й як засіб структурування та осмислення людського досвіду. Актуальність дослідження зумовлена трансформацією способів представлення психологічного знання в сучасному англомовному медіадискурсі та необхідністю встановлення механізмів його адаптації до широкої аудиторії засобами наративної організації. Встановлено, що текстуальна організація психологічного наративу характеризується функціональною взаємодією його вступної, основної та фінальної частин. Вступна частина реалізує стратегію експерієнційного залучення через актуалізацію психологічної проблеми на основі професійного або особистого досвіду, типізованих життєвих ситуацій та апеляції до досвіду адресата. Основна частина характеризується взаємодією наративно-інтерпретаційного та практико-орієнтованого компонентів. Виявлено типову трикомпонентну структуру наративно-інтерпретаційного блоку, що включає концептуальне ядро, наративні ілюстрації або мікросценарії та інтерпретаційне розгортання. Фінальні компоненти психологічного наративу виконують функцію узагальнення представленого досвіду та спрямовують адресата на його когнітивне, емоційне й ціннісне переосмислення. Встановлено, що взаємодія зазначених текстуальних стратегій забезпечує поступовий перехід від актуалізації психологічного досвіду до його осмислення та формування нових інтерпретаційних моделей. У результаті запропоновано узагальнену модель текстуального конструювання сучасного англомовного психологічного наративу: ДОСВІД → ІНТЕРПРЕТАЦІЯ → ТРАНСФОРМАЦІЯ.

Ключові слова: психологічний наратив, текстуальні стратегії, наративна організація, наративна інтерпретація, трансформація.

This article examines the textual strategies involved in constructing the contemporary English-language psychological narrative as a textually organized model of representation, interpretation, and reinterpretation of psychological experience. The theoretical and methodological basis of the study is provided by the principles of cognitive, post-classical, and linguistic narratology, according to which narrative is regarded not only as a way of organizing events but also as a means of structuring and making sense of human experience. The relevance of this study stems from the transformation of how psychological knowledge is presented in contemporary English-language media discourse and the need to establish mechanisms to adapt it for a wide audience through narrative organization. It has been established that the psychological narrative's textual organization is characterized by the functional interaction among its introductory, main, and concluding parts. The introductory part employs a strategy of experiential engagement by bringing the psychological problem to the fore through professional or personal experience, typical life situations, and an appeal to the recipient's experience. The main part is characterized by the interaction of narrative-interpretative and practice-oriented components. A typical three-component structure of the narrative-interpretative block has been identified, comprising a conceptual core, narrative illustrations or micro-scenarios, and interpretative development. The final components of the psychological narrative serve to summarise the experience presented and guide the recipient towards its cognitive, emotional, and value-based reinterpretation. It has been established that the interaction of these textual strategies ensures a gradual transition from the actualization of psychological experience to its reflection and the formation of new interpretative models. Consequently, a generalized model of the textual construction of the contemporary English-language psychological narrative is proposed: EXPERIENCE → INTERPRETATION → TRANSFORMATION.

Key words: psychological narrative, textual strategies, narrative organization, narrative interpretation, transformation.

Постановка проблеми. Сучасний англійськомовний медіадискурс характеризується трансформацією способів репрезентації та інтерпретації індивідуального досвіду, що особливо виразно простежується в психологічному наративі. Популяризація психологічного знання сприяє формуванню особливого типу наративної комунікації, у межах якої наукові та професійні концепції адаптуються до широкої аудиторії через їх поєднання з особистісними історіями, типовими життєвими сценаріями, діалогічними фрагментами та практичними рекомендаціями. Унаслідок

цього психологічний наратив функціонує не лише як засіб передачі інформації, а як простір інтерпретації індивідуального досвіду, у якому адресат залучається до осмислення власних емоційних станів, моделей поведінки та міжособистісних відносин.

Теоретико-методологічне підґрунтя дослідження становлять положення когнітивної та постклассичної наратології, відповідно до яких наратив розглядається не лише як спосіб організації подій, а й як засіб структурування та осмислення людського досвіду [2; 3]. У межах лінгвонаратологічного підходу увага акцентується на когнітивно-конструктивній природі наративу, який постає не лише як сукупність текстових одиниць, пов'язаних семантичними й темпоральними відношеннями, а й як результат когнітивної діяльності автора і читача, спрямованої на конструювання наративної реальності [1]. У межах такого підходу психологічний наратив розглядаємо як текстуально організовану модель репрезентації психологічного досвіду, у якій взаємодія композиційних, наративних, лексико-синтаксичних та діалогічних засобів забезпечує послідовний перехід від актуалізації певної психологічної проблеми до її інтерпретації та формування можливих моделей її переосмислення.

Мета дослідження полягає у встановленні та систематизації текстуальних стратегій конструювання сучасного англійськомовного психологічного наративу та визначенні їхньої ролі в репрезентації, інтерпретації й трансформаційному переосмисленні психологічного досвіду адресата.

Об'єктом дослідження є сучасний англійськомовний психологічний наратив.

Предмет дослідження становлять текстуальні стратегії та мовні засоби їх реалізації, що забезпечують структурно-смислову організацію.

Методи дослідження охоплюють наративний аналіз для встановлення способів текстуальної репрезентації психологічного досвіду; структурно-композиційний аналіз для визначення принципів організації та взаємодії компонентів психологічного наративу; контекстуально-інтерпретаційний аналіз для встановлення функціонального навантаження мовних і наративних засобів у конкретному контексті; дискурс-аналіз для визначення особливостей взаємодії медіанаратора й адресата.

Виклад основного матеріалу. Психологічний наратив ґрунтується на системі конкретних текстових маркерів, зокрема лексичних, граматичних, синтаксичних і композиційних засобів, а також наративних ролей. Сукупність цих елементів забезпечує одночасну репрезентацію як подієвого змісту, так і внутрішніх психічних станів суб'єкта, включно з емоціями, установками та когнітивними орієнтаціями. Композиційна модель тексту базується на принципі лінійної ієрархії, що дозволяє інтегрувати суворий науковий аналіз у форму, доступну для сприйняття широким загалом. Структура реалізується через наступні функціональні блоки:

Вступ (інтродукція проблеми) – актуалізація теми через апеляцію до життєвого досвіду читача, постановка проблемного питання або опис типової ситуації, що викликає емоційний відгук. В англомовних психологічних наративах ця частина найчастіше представлена такими елементами як *preface, introduction* [5]; *introduction, welcome* [6]; *foreword* [7]; *introduction* [4]; *preface, introduction* [8]. У структурному вимірі вступів психологічних наративів простежується чітка орієнтація на експерієнційну рамку, а не на абстрактно-теоретичну репрезентацію проблематики. Іншими словами, вступи, як правило, не починаються з узагальнених концептуальних положень, а з актуалізації проблеми через індивідуалізований або типізований досвід, який виконує функцію залучення читача та встановлення комунікативної близькості.

Зокрема, така стратегія реалізується через апеляцію до професійного досвіду автора, що водночас виконує легітимаційну функцію: *As a clinical psychologist with a long-standing private practice, I work with parents who seek me out to problem-solve through the tricky situations that leave them feeling frustrated, depleted, and hopeless* [4, с. 9]. Аналогічно, авторка підкреслює власну експертність і водночас типізує проблему: *I've been a therapist for fourteen years. People don't come to therapy knowing they have boundary issues. When they walk in the door, boundary issues are disguised as issues with self-care, conflicts with other people, trouble with time management, or concerns about how social media impacts their emotional state* [8, с. 9].

Основна частина (експлікація змісту) реалізується як послідовне розгортання матеріалу через поєднання наративно-інтерпретаційного блоку та практико-орієнтованого компонента. Така організація забезпечує не лише подання інформації, а й її когнітивне опрацювання, інтерпретацію та подальшу інтеграцію у досвід адресата. У межах психологічного наративу наративно-інтерпретаційний блок постає як інтеграція особистісних історій або узагальнених сценаріїв, що слугують засобом пояснення внутрішніх станів, поведін-

кових моделей і когнітивних процесів. Аналіз таких блоків у психологічних наративах дозволяє виокремити їхню типову трикомпонентну структуру, яка включає: концептуальне ядро, наративні ілюстрації та інтерпретаційне розгортання.

Першим структурним елементом виступає концептуальне ядро, що формує базовий когнітивний принцип і задає інтерпретаційну рамку для подальшого осмислення матеріалу. Воно репрезентується узагальненими тезами, які мають нормативний і пояснювальний характер, напр.: *you are all good inside; we all, at our core, are compassionate, loving, and generous* [4, с. 17]; *Boundaries are the gateway to healthy relationships; Boundaries are expectations and needs that help you feel safe…* [8, с. 15]; *Have you ever felt as if you were an unwitting passenger in your own interactions?; You tell yourself… you will not lose it… But in the heat of the moment… there it goes…* [7, с. 13]. Такі формулювання виконують функцію когнітивної домінанти, оскільки задають основний вектор інтерпретації поведінки та внутрішніх станів.

Другим компонентом є наративні ілюстрації або мікросценарії, які моделюють повсякденний досвід читача та забезпечують ефект впізнаваності. Вони репрезентуються через короткі ситуаційні фрагменти або кейси, що конкретизують абстрактні принципи, напр.: *When you call your child 'a spoiled brat'…; When your child denies knocking down his sister's block tower…* [4, с. 17]; *I feel overwhelmed, Kim said…; Being the best for Kim meant always saying yes* [8, с. 15]; *you will not lose it… but… the unkind word; you shut down…* [7, с. 13]. Такі мікросцени виконують функцію емпіричної ілюстрації, сприяють залученню адресата та актуалізують його власний досвід.

Третім структурним елементом є інтерпретаційне розгортання, у межах якого відбувається когнітивне пояснення поведінки через попередньо введений принцип. На цьому етапі автор здійснює каузалізацію явищ, встановлює причинно-наслідкові зв'язки та пропонує нову інтерпретаційну модель, напр.: *The principle of internal goodness drives all of my work…; This curiosity enables me to develop frameworks and strategies…* [4, с. 17]; *Kim had an issue with setting boundaries…; her level of willingness… was impossible to sustain* [8, с. 15]. Таким чином, інтерпретаційний компонент виконує функцію когнітивної реконфігурації досвіду, переводячи його з рівня опису на рівень осмислення. Фінальні частини психологічного наративу реалізуються прозоро й функціонально диференційовано через використання таких композиційних компонентів, як conclusion [4], epilogue [7], final words [5], author's note [6]. Їх дискурсивна організація демонструє не лише завершальну функцію тексту, але й виконує роль когнітивного, емоційного та ідеологічного узагальнення, спрямованого на трансформацію читача.

Аналіз ілюстративного матеріалу дозволяє констатувати, що фінальні частини наративу корелюють із низкою стійких тематичних блоків, які формують ядро психологічного впливу.

По-перше, у conclusion [4] домінує тематичний комплекс внутрішньої цінності особистості як умови змін. Він реалізується через репрезентацію циклу самокритики та уникання змін (vicious cycle), де лінійно вибудовується причинно-наслідкова модель: прагнення змін → самозасудження → емоційне перевантаження → уникання → відтворення старих патернів. Водночас автор пропонує альтернативну когнітивну рамку, що базується на принципі self-kindness як ресурсу. Центральним є парадокс змін (feel good → change possible), який концептуалізує необхідність позитивного внутрішнього стану як передумови трансформації. Додатково вводиться принцип подвійної істини (two things are true), що дозволяє інтегрувати суперечливі афективні стани (вина / надія) у єдину когнітивну модель. Таким чином, завершення виконує функцію терапевтичного перефреймінгу суб'єктності.

По-друге, epilogue [7] тематично орієнтований на подолання індивідуалізму через екологічну, духовну та реляційну свідомість. Центральним концептом виступає ілюзія відокремленості (epistemological mistake), що осмислюється як фундаментальна когнітивна помилка сучасної людини. Паралельно розгортається дискурс психологічних меж (psychological boundaries), де баланс між відкритістю та закритістю постає як умова психічного здоров'я. У ширшому контексті цей блок інтегрується з духовно-філософськими категоріями (єдність, цілісність, взаємозалежність), що переводить наратив із рівня індивідуальної психотерапії на рівень онтологічної та етичної рефлексії. Таким чином, епілог виконує функцію світоглядного розширення і формування нової парадигми мислення.

По-третє, author's note [6] актуалізує тематичний блок автентичності досвіду автора та життєвої верифікації ідей. Тут наратив зміщується у площину метарефлексії, де описуються умови написання тексту та його екзистенційна валідність. Особливу роль відіграють такі елементи, як кризовий досвід (curve balls), який функціонує як випробування ідей на практиці, вразливість (vulnerability) як стратегія відкритості, а також метафора якоря (anchor metaphor), що символізує стійкість у неста-

більному життєвому середовищі. У цьому випадку фінальна частина виконує функцію легітимації тексту через особистий досвід автора.

По-четверте, у final words [5] спостерігається чітко виражена тенденція до самоміфологізації автора як провідника змін. Цей тематичний блок включає концепт призначення (purpose), який подається як результат особистісного розвитку і внутрішнього прозріння, а також ідею соціальних медіа як платформи впливу, що забезпечує масштабування індивідуального досвіду до колективного рівня. Автор позиціонує себе як носія знання і агента трансформації, що наближає дискурс до мотиваційно-харизматичної моделі.

Узагальнюючи, можна стверджувати, що фінальні частини психологічного наративу виконують комплексну функцію: вони не лише підсумовують зміст, але й здійснюють когнітивне, емоційне та ідеологічне перепрограмування читача. При цьому різні типи завершень (conclusion, epilogue, author's note, final words) репрезентують різні рівні інтерпретації досвіду – від індивідуально-психологічного до духовно-філософського та соціально-комунікативного, що свідчить про їхню багатовимірну природу в сучасному психологічному дискурсі.

Аналіз розділу подяк (Acknowledgments) як завершального елементу психологічного наративу в текстах [4; 7; 5; 8] засвідчує, що цей компонент виходить далеко за межі традиційної етикетної функції й набуває чітко вираженого наративно-семантичного та ідеологічного статусу, органічно інтегруючись у загальну концепцію психологічного дискурсу. У композиційній моделі фінальних частин (Conclusion / Epilogue / Final words / Author's note / Acknowledgments) розділ подяк виконує роль своєрідного фінального переходу від теоретико-рефлексивного викладу до міжособистісного виміру, персоналізуючи знання й водночас демонструючи його колективну зумовленість. Через апеляцію до конкретних осіб, професійних спільнот і близького оточення автора формується етос тексту, що легітимізує авторський голос як результат взаємодії, а не автономного інтелектуального акту.

Особливо показовим у цьому контексті є приклад, де Acknowledgments концептуально продовжують ідеї, сформульовані в епілозі. Метанаративний жест How could a book on the ecology of relationships ever expect to be written by a single mind? It wasn't [7] прямо корелює з ключовим для автора концептом «епістемологічної помилки» (ілюзії відокремленості), розгорнутим у попередніх частинах. У такий спосіб подяки не лише перелічують осіб, причетних до створення тексту, а перформують ідею реляційності як фундаментального принципу людського існування. Аналогічний патерн простежується і в інших текстах: знання постає як результат взаємодії, а не індивідуального генія, що вербалізується у висловах we shaped this book together [7, с.] (Real), You have been my greatest teachers [4, с. 309], This book came to fruition because of the helpers I've found [8. с. 229]; It's because of you, and for you, that I write this book [5, с. 271]. Таким чином формується дискурс колективної агентності, в якому авторська позиція розчиняється у мережі соціальних і професійних зв'язків. Acknowledgments також демонструють тісний інтердискурсивний зв'язок з іншими фінальними компонентами наративу: вони резонують із Conclusion (де спільнота постає як ресурс змін), з Epilogue (де реляційність осмислюється як онтологічний принцип), з Author's note (де особистий досвід легітимізує істину), а також з *F*inal words (де артикулюється місія й вплив). У сукупності ці елементи формують єдиний фінальний метанаратив, у межах якого трансформація осмислюється як процес, можливий лише через взаємозв'язок, спільноту та визнання внутрішньої цінності особистості.

Acknowledgments у сучасному психологічному нарративі виконують комплексну багаторівневу функцію: структурно завершують текст через соціалізацію досвіду, ідеологічно утверджують реляційність замість індивідуалізму, емоційно створюють афективний резонанс, легітимаційно підтверджують авторитет через мережу зв'язків, а наративно інтегрують індивідуальний досвід у колективний. У підсумку цей компонент трансформує текст із індивідуального висловлювання у колективний акт смислотворення, що узгоджується з ключовими концептами сучасного психологічного дискурсу – реляційністю, взаємозалежністю, спільнотністю та внутрішньою цінністю особистості.

Висновки. Проведений аналіз засвідчив, що сучасний англійськомовний психологічний наратив характеризується системною текстуальною організацією, спрямованою на репрезентацію, інтерпретацію та переосмислення психологічного досвіду адресата. Встановлено, що текстуальні стратегії послідовно реалізуються через експерієнційне залучення, наративно-інтерпретаційне розгортання та трансформаційну орієнтацію. Взаємодія цих стратегій забезпечує перехід від актуалізації психологічного досвіду до його осмислення та формування нових інтерпретаційних моделей. Таким чином, текстуальне конструювання психологічного наративу реалізується за моделлю ДОСВІД → ІНТЕРПРЕТАЦІЯ → ТРАНСФОРМАЦІЯ.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у поглибленому вивченні текстуальних стратегій конструювання сучасного англомовного психологічного наративу та механізмів їх взаємодії у процесі репрезентації, інтерпретації й трансформації психологічного досвіду адресата.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Савчук Р. І. Vers la poétique du récit: les enjeux de la narratologie linguistique. Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія Філологія. 2020. Т. 23, № 2. С. 122–132. DOI: 10.32589/2311-0821.2.2020.223259.

2. Bruner J. S. Actual Minds, Possible Worlds. Cambridge, MA : Harvard University Press, 1986. 177 p.

3. Fludernik M. An Introduction to Narratology. London ; New York : Routledge, 2009. 200 p.

4. Kennedy B. Good Inside: A Practical Guide to Becoming the Parent You Want to Be. London : HarperCollins UK, 2022. 336 p.

5. King V. Good Vibes, Good Life. London : Hay House, 2018. 275 p.

6. Mathur A. The Uncomfortable Truth: Change Your Life by Taming 10 of Your Mind's Greatest Fears. London : Penguin Life, 2024. 320 p.

7. Real T. Us: Getting Past You and Me to Build a More Loving Relationship. New York : Rodale Books, 2022. 352 p.

8. Tawwab N. G. Set Boundaries, Find Peace: A Guide to Reclaiming Yourself. New York : TarcherPerigee, 2021. 261 p.

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

Дата першого надходження статті до видання: 31.08.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 06.11.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 24.11.2026